

ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ВІДНОСНО КРАЇН-СУСІДІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано основи політики України відносно країн-сусідів східного та західного напрямків. Визначено причини проблематики питання та викладено основні шляхи їх вирішення.

Ключові слова: *Міжнародний центр перспективних досліджень, НАТО, ЄС, країни-сусіди.*

Abstract

The basics of Ukraine's policy towards the Eastern and Western neighbors are analyzed. The causes of the problem are identified and the main ways of solving them are outlined.

Keywords: *International Center for Perspectives, NATO, EU, neighboring countries.*

Вступ

В основі політики України стосовно держав-сусідів лежить безумовне дотримання міжнародного права, сповідування культури добросусідства, повага до недоторканості кордонів та невтручання у внутрішні справи. Особливістю відносин України із державами-сусідами по західному кордону є їх належність до визначальних інтеграційних утворень – ЄС та НАТО, прагнення вступу до яких Україна закріпила як геополітичний та цивілізаційний вибір у своїй Конституції.

Результати дослідження

Проблематика відносин на сході полягає в тому, що на тлі екстремальних проявів політики Російської Федерації на сході України та анексії Криму особливої актуальності набуває необхідність формування коаліцій з державами НАТО та ЄС у складі держав-однодумців. Вони могли б забезпечити стабільність та розвиток регіону, регіональну безпеку, а також стримували б Росію від подальших загарбницьких кроків.

В цьому контексті спільне травматичне минуле у соціалістичному таборі, розуміння російських імперських цілей у міжнародній політиці, консенсус щодо основних безпекових викликів та шляхів їх подолання, а також спільне бачення майбутнього регіону зближує Україну із її західними державами-сусідами. На цьому тлі формування спільних стратегій щодо поглиблення інтеграції в ЄС та НАТО, формування та участь в ефективних регіональних форматах співробітництва та стримування Росії має бути серед ключових завдань політики України щодо держав-сусідів [1].

Поточні відносини України з державами-сусідами можна розділити на декілька категорій:

1. партнерські двосторонні відносини, які не захмарені певними проблемами/суперечностями (Словаччина);
2. конструктивні відносини, що підважені певними проблемами/суперечностями (Польща, Румунія);
3. суперечливі відносини, що потребують постійної уваги і пильності (Білорусь, Молдова, Угорщина);
4. ворожі відносини, що характеризуються високим рівнем загроз і конфліктністю, потребують вживання заходів убезпечення, стримування та оборони (Росія), і мають розглядатися в рамках окремого аналізу.

Впродовж останніх п'яти років відносини України з Білоруссю продовжили мати насторожений характер. Оскільки Мінськ залишається перебувати у фарватері зовнішньої/реваншистської політики Москви, Києву весь час доводиться уважно стежити за діями Мінська в усіх сферах відносин. Впродовж останніх років Білорусь рухалась у російському фарватері при голосуванні за Резолюції на підтримку України в ГА ООН та ПАРС, мали місце випадки недопуску на територію Білорусі народних депутатів України. Крім того, ризик для України становили військові навчання «Захід 2018», що проводилися на території Білорусі збройними силами РФ [2].

За великим рахунком, прояви конструктивності у двосторонніх відносинах мали місце здебільше лише в економічній сфері – відбувався процес т.зв. «економізації відносин». Крім того, Мінськ залишається основним переговорним форматом та майданчиком для проведення переговорів щодо врегулювання ситуації на Донбасі, що сприяє періодичній стриманості Білорусі та намаганням відмежуватися від політики Москви.

Відносини України з Молдовою характеризуються спорадичною дихотомією, джерелом якої виступає стратегічне коливання між парадигмами «європейського вибору» та «руського мира». У свою чергу, це призводить до непослідовної зовнішньої політики Молдови, перетворення її на доволі ненадійного партнера, і, як наслідок, до потреби в постійному зосередженні уваги та пильності. На жаль, для України Молдова перетворюється на проблемного сусіда, на кшталт Білорусі. Хоча довгий час Молдова вважалась основним партнером на шляху європейської інтеграції в рамках спільного руху до угод про асоціацію з ЄС тощо [3].

Незавершеність процесу демаркації, а також гальмування запровадження спільного митного контролю свідчить про те, що результати роботи подекуди не відповідають потенціалу співпраці.

Серед досягнень останніх років – взаємна підтримка у ході голосувань в ГА ООН, прогрес в економічній співпраці, відкриття спільного прикордонного пункту пропуску Паланка-Маяки-Удобне. Крім того, започатковано роботу Комісії з охорони і сталого розвитку річки Дністер. Також, Україна має статус офіційного посередника та гаранта безпеки щодо врегулювання придністровського конфлікту. Водночас, в останні декілька років Україна почала втрачати свої позиції в цьому процесі, оскільки не приділяла йому належної уваги.

Варто зазначити, що помітне погіршення у відносинах України з західними сусідами стало одним з найважливіших підсумків та викликів 2017 року. Гостра реакція в сусідніх країнах на окремі історичні чи мовні питання, які не були предметом серйозних дискусій всередині країни, стали несподіванкою не лише для широкого загалу, але і для частини політичного істеблішменту, які вважали, що підтримка України на міжнародній арені з боку Угорщини, Польщі є в активі за визначенням.

Саме проблема політики сусідства стали предметом ґрунтовного дослідження Міжнародного центру перспективних досліджень «Що відбувається у відносинах України із західними сусідами?» та круглого столу організованого наприкінці минулого року. А вже сьогодні, команда МЦПД презентує ідеї та напрацювання як саме вийти з глухого кута під час експертної дискусії на запрошення Інституту міжнародних відносин та торгівлі (м. Будапешт, Угорщина) [4].

На думку аналітиків МЦПД, кризові явища у відносинах з сусідами на західному кордоні України перш за все свідчать про певну кризу як української зовнішньополітичної ідентичності у цілому, так і “політики добросусідства” зокрема. У останньому випадку така криза зумовлена недостатньою увагою до розвитку відносин із західними сусідами у минулі роки, відсутністю системного аналізу внутрішньої ситуації в сусідніх країнах, їх позицій та інтересів щодо регіональної співпраці. Також браком якісно виробленої регіональної політики України та політики розвитку партнерства з кожною із сусідніх країн зокрема із залученням усіх органів державної влади, бізнесу та зацікавлених представників громадянського суспільства та експертної спільноти.

Важливим є розуміння, що західні сусіди мають і надалі залишатися партнерами, а національні меншини мають стати перевагою сусідської політики України, а не проблемою. Потрібно активізувати діалог як з власними національними меншинами, так і з українськими меншинами на території сусідніх держав. Вони повинні сприйматися як ланцюжки, які зв'язують сусідні країни, як важливі канали комунікації та співпраці. Потрібно вести насамперед діалог та консультації з меншинами виключно через позитив, уникати кроків, які сприйматимуться як послаблення ролі мов. Зокрема, варто зазначити, що Стаття 7 Закону про освіту є серйозним, проте все ж, не непереборним викликом для дружніх відносин з країнами-сусідами.

Таким чином подальший діалог щодо формату відносин повинен будуватись на взаємовигідному підході та позитивній атмосфері дискусії, а більше уваги має приділятися саме зміцненню можливих варіантів співробітництва.

Також, під час експертної дискусії і українська і угорська сторони відзначили необхідність посилення взаємодії та комунікації саме на експертному рівні, оскільки спостерігається брак об'єктивної інформації щодо актуальних подій як в Україні так і в Угорщині. Такий дисонанс, в свою чергу, може призвести до хибних висновків та тлумачень і негативно впливати на якісний двосторонній діалог. Для вирішення цієї проблеми Міжнародний центр перспективних досліджень (Київ, Україна) та Інститут міжнародних відносин та торгівлі (Будапешт, Угорщина) домовилися про подальшу співпрацю та ефективну комунікацію.

Висновки

Головним чинником політики щодо напрямку на сході є той факт, що відносини з Росією, носять конфліктний, ворожий характер.

Необхідними кроками для рестарту відносин із країнами-сусідами:

1. Прийняття нової концепції зовнішньої політики України;
2. Розробка нової політики добросусідства;

3. Демолітизація гуманітарних питань;
4. Посилення економічної співпраці;
5. Транскордонне співробітництво;
6. Налагодження культурної дипломатії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Партійна ідеологія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»? [Текст] / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Буряченко // Гілея : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. — К. : ВІР УАН, 2017. — Вип. 117. — С. 253–269.
2. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47-53.
3. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.
4. Корнієнко В. О. Лобіювання як засіб реалізації політичних інтересів [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Innovative solutions in modern science. - Dubai : TK Meganom, 2017. - № 1(10). - С. 19-25.
5. Ващенко К. О. Політологія для вчителя [Текст] : навчальний посібник / К. О. Ващенко, В. О. Корнієнко. - Київ : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. — 406.
6. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с.

Касьянчук Максим Федорович — студент групи 2ПІ-176, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: maxthebest1906@gmail.com

Корнієнко Валерій Олександрович — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Maxim Kasyanchuk F. — Department Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: maxthebest1906@gmail.com

Kornienko Valeriy O. — Candidate of Historical Sciences, PhD (Political Science), Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.